

Liszt Péter

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Tárgy:

92.02 Kéző Ervin

Hely:

Idő:

1877/1919

Személy:

Helyszám

Szerző:

SZABÓ ERVIN

Cím:

Születésének 75. évfordulójára

Forrás:

hazaidő 1952 aug 24

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Helyenél évvel ezelőtt, 1877 augusztus 23-án született Szabó Ervin, a Tanácsköztársaságot megelőző két évtized magyar munkásmozgalmának jelentős alakja. Győzelmes pártunk, felszabadult munkásosztályunk Szabó Ervint úgy tartja számon, mint a forradalmi magyar munkásmozgalom egyik őst, akinek tevékenysége mély hatást tett a századforduló, a tizes évek munkásosztályának küzdelmeire. Ugy tartjuk őt számon, mint aki munkásságával főbb értékes építőkövet adott a magyar munkásosztály dicsőmultú forradalmi mozgalmának immár bevehetetlené nőtt bástyájához — bár Szabó Ervin a magyar társadalmi fejlődés alapvető problémáit nem tudta a forradalmi marxizmus szellemében felfogni, s ennél fogva korának legtöbb főkérdésére elméletileg és politikailag hibás választ adott.

Szabó Ervinnek jelentős érdemei vannak Marx és Engels tanításainak megismertetésében, az osztályharc ügyét eláruló szociáldemokrácia elleni küzdelem kibontakoztatásában, a gyűlölt imperialista rablőháború elleni szervezkedés sikereiben. Az ő nevéhez fűződik a Marx és Engels válogatott műveiből összeállított kétkötetes gyűjtemény kiadása. Szenvélyesen hirdette a szocialista tömegpropaganda fontosságát a munkásosztály eszmei felfegyverzése érdekében és a marxizmus számos klasszikus művének magyartolmaosolásával segítette munkásosztályunk legjobbjait szocialista tudatuk kialakításában. «A modern tudomány becsülete a nép legszélesebb rétegeire — mondotta a 26 éves Szabó Ervin — a szocialista eszmék, a szocialista ideál szüntelen propagálása... a proletárság folyo-

nos politikai nevelése... az osztályharcnak ma is, a jövőben is mellőzhetetlen eleme.»

A marxi tanítások terjesztése harc volt, politikai és ideológiai harc a szociáldemokrata párt áruló vezetői ellen, akik valósággal örködték a magyar munkásosztály ideológiai elmaradottságát, akik hosszú időn át gondosan elzárták a munkások elől Marx és Engels műveit.

Szabó Ervin a korabeli munkásmozgalmában egyike volt a legelsőeknek, akik hátróztottan szembefordultak a szociáldemokrata vezetők árulásával, azzal a rothadt opportunistá politikával, amely megalkudott a burzsoáziával és igyekezett letéríteni a munkásságot a forradalmi osztályharc útjáról. Szabó Ervin felismerte, hogy a magyar munkásmozgalmában a reformizmust, a forradalmi politika elárulását nagyrészt az az extraprofit táplálja, amelyet az uralkodó osztályok a földmunkásságból sajátolnak ki s amelynek morzsáit a munkásarisztokráciának juttatják. Mint a szociáldemokrata párt tagja és a Népszava munkatársa nap mint nap szemtől-szembe találkozott az áruló reformista politika gyakorlati megnyilvánulásával, amely mélyeséges bizalmatlansággal és megvetéssel töltötte el a szociáldemokrácia megalkuvó vezetőivel szemben.

Szabó Ervin munkásságának értékes progresszív eleme végül az a támogatás és irányítás, amelyet kora egyik legjelentősebb mozgalmának: az imperialista háború ellen szervezkedő antimilitarista mozgalomnak nyújtott. Tanácsai, irányító munkája nyomán kiszélesedett e mozgalom s olyan rétegek is bekapcsolódtak az imperialista háború elleni harcba, amelyek világnézetileg távolálltak a marxizmustól. Az

antimilitaristáknak komoly részük volt a háború ellen szervezett 1918-as tömegsztrájkok előkészítésében s később ez a mozgalom egyik ága lett annak a folyamannak, amelyben a magyar munkásmozgalm baloldala az őszirózás forradalom győzelmé után egyesült, létrehozva a munkásosztály forradalmi pártját.

De ha Szabó Ervin munkásságának csupán ezekről az előremutató, progresszív elemeiről beszélünk — meghamisítanánk alakját, meghamisítanánk a történelmet. Az ő politikai nézeteiben és cselekedeteiben egy sor súlyos és veszélyes tévedés, opportunistá vonás jelentkezett.

Ugyanez a Szabó Ervin, aki jelentős érdemeket szerzett Marx és Engels tanításainak elterjesztésével, az 1919 előtti Magyarország fejlődésének csaknem minden fő kérdésére hibásan alkalmazta a marxizmus tanításait és gyakran maga vált akadályává a problémák tisztázásának. Ugyanez a Szabó Ervin, aki maga engesztelhetetlen bírálója és ostromzója volt az osztályharc útjáról letért, s a burzsoáziával különbekét kötött szociáldemokratáknak, maga is a szociáldemokratizmus gyékényére került, amikor tagadta, hogy az imperializmus a proletárforradalmak kora, a munkásosztály vezetőszerepének, hegemóniájának kora, s amikor azt a velejéig hibás elméletet hirdette, hogy a polgári forradalomnak Magyarországon a XX. században is a burzsoázia a vezére, míg a munkásosztály szerepe nem lehet több a polgárság támogatásánál. Ugyanez a Szabó Ervin, aki az antimilitarista mozgalom támogatásával marandóan hozzájárult a magyar munkás-

osztály forradalmi pártjának előkészítéséhez — megszemélyesítője és «elméleti» igazolója lett a munkásosztály politikai szervezkedését, a párt szerepét lebecsülő káros nézeteknek és gyakorlatnak.

Szabó Ervin tevékenységének jelentős része arra az időre (1905—1918) esett, amikor a nemzetközi munkásmozgalm élén haladó orosz proletariátus a nagy Lenin vezérletével három forradalmat küzdött végig, betetőzve ezt a Nagy Október korszakalkotó győzelmével. Ebben az időben kezdődött és bontakozott ki számos országban és nálunk, idehaza is a II. Internacionálé árulásával szemben a munkásmozgalm forradalmi szárnyának szervezkedése. De Szabó Ervin írásaiban, tetteiben, állásfoglalásaiban hasztalan keressük ennek a hatását Szabó Ervin nem sokba vette a szociáldemokrata árulással szembeforduló forradalmi tömegeket, nem volt igazi kapcsolata velük, nem tudott tanulni tőlük, tehát nem is vezethette őket.

Hogyan lehetséges ez? Mi a magyarázata annak, hogy Szabó Ervin egyszerre volt a reformizmus elszánt kritikusa és — számos kérdésben a reformizmus képviselője; hogy forradalmi osztályharcot követelt, de hátat fordított az orosz munkásosztály felbecsülhetetlen forradalmi tapasztalatainak?

E súlyos ellentmondások okait azokban az eszmei és társadalmi kötelekekben kell keresnünk, amelyek Szabó Ervint már nem a marxizmushoz és a munkásosztályhoz — hanem a különböző antimarxista irányzatokhoz és a kispolgársághoz fűzték. Szabó Ervin a szindikalizmus talajáról bírálta a szociáldemokráciát, ami többek között azt jelentette, hogy ő a «kizárólag parlamenti harc» opportunistá «elméletét» a «kizárólag gazdasági harc» ugyancsak helytelen, antimarxista tételével akarta helyettesíteni. Magától értetődő, hogy az osztályharcnak ez az egyoldalú gazdasági értelmezése kö-

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Cím:

Forrás:

(Hely)	(Idő)	(Köt. v. füz.)	(Oldal)
--------	-------	----------------	---------

2-utca 6.

zömössé, eltompultta tette a munkásosztály politikai vezére: a párt jelentősége iránt és gyakran tévútra vitte a forradalmi mozgalom teendőinek megítélésében. Szabó Ervin tévedéseinek másik gyökere az a személyes, érzelmi és világnézeti kapcsolat, amely őt a radikális polgárság ellenzéki — de nem forradalmi — mozgalmával összekötötte. A szabadkereskedelem után vágyakozó városi polgárság egy részének mozgalma ihlette Szabó Ervint, amikor az imperializmus létrejöttét a védővámok bevezetésével (!) magyarázta és a gazdasági bajok gyógyszeréül az angol gazdasági liberalizmushoz, a védővámtól mentes szabadkereskedelemhez való visszatérést ajánlotta. Es ez a polgári radikalizmus ejtette foglyul őt akkor is, amikor — figyelmen kívül hagyva Marx többévtizedes útmutatását — a burzsoáziában kereste a századeleji magyar polgári átalakulás vezető erejét.

Szabó Ervin szindikalizmusa és eszmei, lelki rokonsága a polgári radikális mozgalommal, világos feleletet ad arra: miért nem jelentkezett munkásságában az orosz forradalmak, Lenin korszakalkotó művének, a bolsevikok egész nemzetközi munkásmozgalomra kiható harcainak hatása, olyan időben, amikor a lenini tanítás legalább is némely kérdésben feltétlenül ismert volt előtte.

Szabó Ervin tévedéseinek bírálata nélkül lehetetlen munkásságából megmutatni mindazt, ami hozzánk, a felszabadult magyar néphez, a hatalomra került magyar munkásosztályhoz és forradalmi pártjához vezet. A szociáldemokrácia, a Horthy-rendszer egész negyedszázadán keresztül, sőt a felszabadulás után is folytatta Szabó Ervin megrágalmazását. Félreértés ne essék: nem szidalmakkal és koholmányokkal történt a rágalmozás. Ellenkezőleg: örökségének émelvítő, kritikátlan magasztalásával. «Pontosan, félre nem érthetően tudott magyarázni, fogalmakat alkotni. Mind

Osztályozás

Tárgy:

92. kötetű újság

Hely:

Idő:

Személy:

Helyszám:

az, amit demokráciáról, tőkéről, munkáról, osztályharcról, szocializmusról, szabadságról, egyéniségről s minden más szocialista gondolatról tanít, az klasszikusan világos és tiszta» — így írt a Népszava 1946 szeptember 29-i számában Szabó Ervinnél. Ennek a «méltatásnak» egyetlen célja és értelme volt: elhomályosítani Szabó Ervin alakjában a forradalmi vonásokat, megtenni őt — a szociáldemokrácia esküdt ellenségét — a szociáldemokrata árulás ősenek, odaállítani becsületese alakját a munkásosztály és a haza árulóit, a wellnerek, böhmök, garamik mellé. A szociáldemokrata vezetőknek ebben kezükre játszott Szabó Ervin tévtanainak, elméleti hibáinak hagyatéka, amelyből nem volt nehéz érveket meríteni a szociáldemokrácia mindenkorri opportunistákéhoz.

Szabó Ervint kommunista bírálói védték meg szociáldemokrata «barátainak» e méltatásától. Ők őrizték meg éppen a marxista-leninista kritika segítségével mindazt, amit érdemes megtanulni Szabó Ervin marxista propagandamunkájából, az imperialista háború elleni harcából és abból az izzó szenvedélyből, amellyel bírálta és leleplezte a szociáldemokrácia gyávaságát, képmutatását és a burzsoázia előtti meghódolását. Mert Szabó Ervin — bármily sokszor és bármily nagy kérdésekben hibázott is — a munkásosztályhoz, a dolgozó néphez egész életében hű maradt. «A forradalmi munkásnemzedék — írja Révai József elvtárs Szabó Ervinnél szóló tanulmányában — tisztán akarja látni Szabó Ervin elméletének minden hibáját, mindazt, ami a polgári radikalizmus és az opportunizmus politikai elméleteivel közös eredetű. De a forradalmi munkásnemzedék tiszteli is a maga mozgalmanak tradícióit. Ezért magáénak tekinti Szabó Ervinben mindazt, ami út volt előre és a magyar forradalmi marxizmusnak volt alapvetése».

Ligeti Péter